

**ВЪНШНАТА ПОЛИТИКА НА БЪЛГАРИЯ ОТ ТЕЛЕВИЗИОННИЯ
ЕКРАН (ПРЕДСТАВЯНЕ НА НАУЧНО ИЗСЛЕДВАНЕ)**

СВЕТЛАНА КРАЕВА

**A review on the presentation of the results of a study of foreign policy claims in
the election campaign**

Svetlana Kraeva

Резюме: Представяне на резултатите от изследване на външнополитическите тези в предизборната кампания за предсрочните парламентарни избори на 26 март 2017 г. Автори на проучването са проф. д-р Мария Нейкова и гл. ас. д-р Ралица Ковачева.

Ключови думи: външнополитически теми, предизборна кампания, парламентарни избори, изследване

Abstract: A review on the presentation of the results of a study of foreign policy claims in the election campaign for the early parliamentary elections in Bulgaria on March 26, 2017. The study was carried out by Prof. Dr. Maria Neikova and Dr. Ralitsa Kovacheva under a project financed by the Scientific Research Centre (NIS) at the Sofia University „St. Kliment Ohridski“.

Key words: foreign policy, election campaign, parliamentary elections, research

На 29 ноември 2017 г. във Факултета по журналистика и масова комуникация бяха представени резултатите от изследване на външнополитическите тези в предизборната кампания за предсрочните парламентарни избори на 26 март 2017 г. Автори на проучването са проф. д-р Мария Нейкова и гл. ас. д-р Ралица Ковачева.

Проведено е по проект на НИС на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

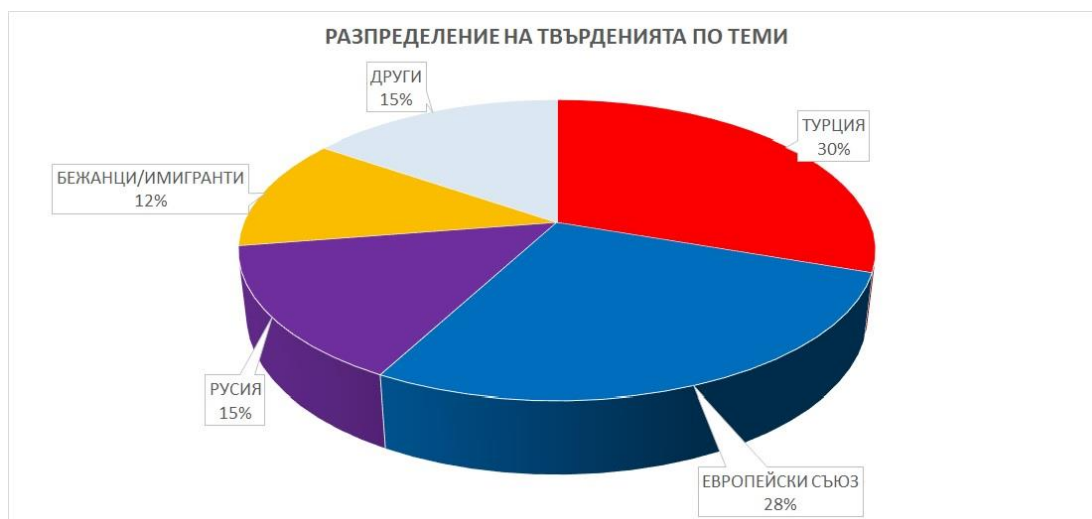
Изследователите представиха основната цел – да покажат медийния образ на българския външнополитически дневен ред. Това е направено чрез анализа на политическите твърдения в рамките на предизборната кампания на фона на по-широкия поглед към представянето на външната политика на България в публичното пространство. Прегледани са основните държавни документи, в които може да се търсят насоките, приоритетите, принципите на външнополитическото поведение на България: Конституцията на Република България и приетата в началото на 2011 г. „Стратегия за национална сигурност на Република България“. Според изследователите не е логично отсъствието на обособена секция „Външна политика“ на сайта на Министерството на външните работи, каквато съществува до 2009 г. За сравнение, изследването представя подробен анализ на уебсайтовете на министерствата на външните работи на Албания, Босна и Херцеговина, Гърция, Кипър, Косово, Македония, Румъния, Словения, Сърбия, Турция, Хърватия и Черна гора. На тях, макар и в различна степен подробно, е представена външната политика на съответните държави.

Бяха представени резултатите и от анализа на външнополитическите намерения на основните партии, както са представени в програмите им за извънредните парламентарни избори през 2017 г. Този контекст позволява да се сравнява с общотеоретичните възгледи за външната политика, но заявените по време на предизборната кампания твърдения от страна на представителите на политическите партии нямат референт, поради отсъствието на рубрика „Външна политика“ на сайта на МВнР.

Публикуваме част от резултатите тук, предоставени от изследвателите:

„Третият елемент на изследването е анализът на 429 политически твърдения, направени в общо девет предавания на трите най-гледани телевизии в България – обществената БНТ и частните БТВ и НОВА, в едномесечния период на предизборната кампания (24.02.-24.03.2017 г.). За целите на изследването е използван методът анализ на политическите твърдения, който е разновидност на контент анализа (Коорманс, Статам, 2010: 54). Чрез фрейминг анализ са изведени и представени рамките, в които отделните участници, а чрез тях и техните политически сили, поставят въпросите пред публиката.

Четири теми се открояват като най-дискутирани по време на предизборната кампания: „Турция“ (30% от общия брой), „Европейски съюз“ (28%), „Русия“ (15%) и „Бежанци и имигранти“ (12%). По-малко твърдения (15% от общия брой) са регистрирани по темите „Външна политика“, „Енергетика“ и „НАТО“ (Фиг. 1).

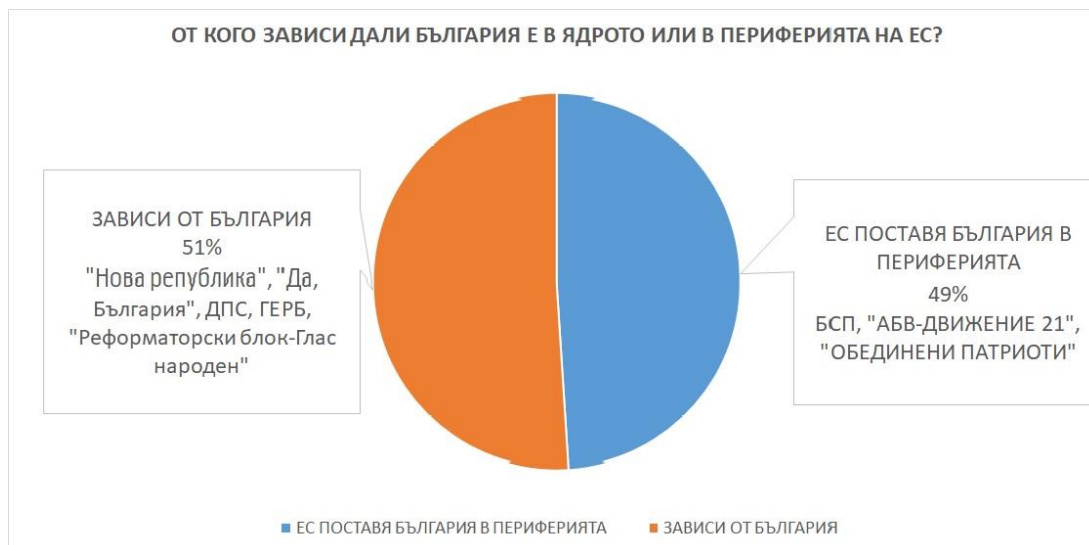

Фиг. 1

Темата „Турция“ се налага като водеща заради твърденията за намесата на Турция в българските избори, чрез партия ДОСТ и изборния туризъм. Доминираща роля по нея, с най-голям брой регистрирани твърдения (33% от общия брой), имат представителите на коалиция „Обединени патриоти“.

сравнение, на втората най-активна по темата политическа сила БСП принадлежат едва 14% от всички направени твърдения. „Обединени патриоти“ и „АБВ-Движение 21“ са политическите сили с най-голямо дискурсивно влияние по темата, като оформят образа на Турция като „образ на врага“ – агресивна ислямистка диктатура, наследник на Османската империя, която отново иска да завладее България. Големите традиционни партии и в най-голяма степен ГЕРБ се отличават със сдържан тон и пасивност по темата, като акцентират върху добросъседските отношения. Общо преобладава отрицателно отношение към Турция.

По темата „Европейски съюз“ най-висока активност регистрират представителите на БСП и „АБВ-Движение 21“, които заедно с „Обединени патриоти“ демонстрират отрицателно и по-скоро отрицателно отношение към ЕС. Почти изравнени са мненията (51% срещу 49%) по въпроса дали външни сили (ЕС, „големите държави“) поставят България в периферията на ЕС или държавата, с действията или бездействията си, сама се е поставила там (Фиг. 2).

Фиг. 2

Преобладават положителното и по-скоро положителното отношение към ЕС (54%) над отрицателното и по-скоро отрицателното (46%). В политическата реч се разкриват нюанси и се лансират тези, които поставят под съмнение искреността на заявената декларативна подкрепа за членството на България в ЕС.

Доминираща роля по темата „Русия“ има БСП и в по-малка степен „АБВ-Движение 21“. Регистрира се отчетливо преобладаващо положително отношение към Русия, съпроводено с отхвърляне на санкциите, наложени на Москва от ЕС. БСП и „АБВ-Движение 21“ изграждат тезите си на базата на непотвърдени, недоказани с аргументи или изцяло неверни твърдения. Нещо повече – позициите и оценките на техните лидери са в синхрон с тезите, изразявани и пропагандирани от руската държава, и в противоречие с взетите от ЕС (и България като негов член) решения. Темата за санкциите срещу Русия се използва за критика срещу ЕС и се вписва в тезата на двете партии за „двойните стандарти на Европа“.

С най-голяма активност по темата „Бежанци и имигранти“ се отличават „Обединени патриоти“. Те, заедно с „АБВ-Движение 21“ и „Реформаторски блок-Глас народен“ налагат едни и същи послания – за затваряне на границите и недопускане на бежанци и имигранти, което осигурява видим превес на тази позиция.

Темата „Външна политика“ е доминирана от БСП, подкрепяна от „АБВ-Движение 21“. Основното послание на двете политически сили е, че България води външна политика „без гръбнак“. А основният аргумент, който изтъкват, е „послушанието“ на правителството спрямо ЕС и отдалечаването от Русия. Позицията на „Обединени патриоти“ е, че България трябва да гледа собствения си интерес. Твърдения, че България трябва да има „независима“ политика, а не да „слуша началниците“ от ЕС, бяха регистрирани и в контекста на други теми („Енергетика“, „Русия“, „Европейски съюз“). По този въпрос БСП, „АБВ-Движение 21“, „Обединени патриоти“ и „Воля“ образуват „гласовита“ група, която с помощта на експресивна и обагрена с патриотични нотки риторика

успява да направи посланията си чуваеми и запомнящи се. Обратно, десните партии, които еднозначно подкрепят членството в ЕС, са доста по-сдържани, залагат на абстрактни, декларативни твърдения и не влагат особен ентузиазъм в оборването на тезите на опонентите си. В изказвания на политици от всички политически сили се внушава, че България е твърде малка, за да участва в „игрите“ на „великите сили“. Най-експлицитно това послание присъства при „Обединени патриоти“, но може да бъде открито в различни форми и при останалите политически сили.

Най-големите заплахи за националната сигурност, според твърденията на партийните представители, са Турция, миграцията и вътрешнополитически заплахи като бедността и демографския срив (Фиг. 3).

Фиг. 3

Основните външнополитически актьори, които са обект на дискусия в кампанията, са Турция, Русия и ЕС. Отношението към Турция е изразено отрицателно и по-скоро отрицателно. Към Русия преобладава положително и по-скоро положително отношение. При ЕС положителното и по-скоро положително отношение надделява с малко над отрицателното и по-скоро отрицателното (Фиг. 4).

Фиг. 4

Противопоставянето ЕС – Русия е основната рамка, в която се дискутира външната политика на страната ни. Всякакви други аспекти са почти напълно изключени и зрителят не просто не разбира какво мислят партиите по тези въпроси, а дори не подозира, че такива въпроси съществуват. Напълно отсъства, например, темата за Балканите, включително европейската интеграция на Западните Балкани, обявена за приоритет на българското Председателство на Съвета на ЕС през първата половина на 2018 г.

„Обединени патриоти“ и БСП се очертават като политическите сили с най-голямо дискурсивно влияние – най-голям брой твърдения, най-емоционално и експресивно говорене. „Обединени патриоти“ категорично доминират по темата „Турция“, както и по темите „Национална сигурност“ и „Бежанци и имигранти“. БСП е най-активна по темите „Русия“, „Европейски съюз“, „Външна политика“ и „Енергетика“. Към тях, макар и с по-малък брой твърдения, но със сходни позиции, можем да добавим и „АБВ-Движение 21“. И трите политически сили залагат на патриотичните краски в политическата реч, като акцентират на

нуждата от защита на националния суверенитет и достойнство, включително чрез провеждане на независима външна политика. В резултат се получава силна „дискурсивна коалиция“, която налага едни и същи послания с изобилие от аргументи и висока емоционалност, включително използването на примери, сравнения, исторически аналогии. Показателно е, че най-голямата партия ГЕРБ, която е с най-голямо присъствие в телевизионния ефир (по данни на СЕМ), не доминира в нито една от обсъжданите теми и се отличава със съдържаност и декларативност в повечето регистрирани твърдения. Що се отнася до останалите партии, трудно е да се открият някакви особени характеристики на екранното им присъствие. „Реформаторски блок-Глас народен“ се опитват да се заявят на патриотичния терен, като особено по темата Турция посланията им силно напомнят тези на „Обединени патриоти“, макар да са по-умерени. Двете нови партии „Нова република“ и „Да, България“ правят впечатление с умерения си тон, рационалните аргументи и доброто познаване на темите, но както показаха резултатите от изборите, очевидно това поведение не гарантира успех пред гласоподавателите.

Проведеното изследване показва, че в рамките на предизборната кампания зрителите на трите наблюдавани медии не са получили нито достатъчно (като време отделено на външната политика, като разнообразие на темите) информация, нито достатъчно голямо разнообразие от аргументирани и честни мнения, за да направят информиран избор. Бившите (и настоящи) управляващи от ГЕРБ все така се задоволяват с позицията, че България е член на Европейския съюз (и НАТО) и тази принадлежност определя (и сякаш изчерпва) външната ѝ политика. На обратния полюс, левите партии (и „Обединени патриоти“) зоват за „независима“ външна политика с „характер“. Няма как, на базата на тези позиции, да си представим каква външна политика би следвала която и да е от партиите, а да не говорим за коалиция от партии, каквато именно беше сформирана след изборите на 26 март 2017 г. Независимо от записаните в програмите на партиите външнополитически приоритети и цели (които в много случаи са чисто декларативни) и предвид споменатата липса на обща референтна

рамка на българската външна политика, анализът на политическите послания в рамките на кампания разкрива липса на политически и партиен консенсус в подкрепа на външната политика на България.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА И ИЗТОЧНИЦИ

КООРМАNS, Ruud, Paul **СТАТНАМ** (2010). The Making of a European Public Sphere. Media Discourse and Political Contention. Cambridge University Press.

Стратегия за национална сигурност на Република България.

www.strategy.bg/FileHandler.ashx?fileId=1419

Съвет за електронни медии. Финален доклад избори 2017.

<http://www.cem.bg/controlbg/998>

ТВ аудиторията в България през месец февруари 2017 г. София, 15 март, 2017 г. <http://www.nielsen-admosphere.bg/files/2014/06/Nielsen-Admosphere-BULLETIN-February-2017.pdf>